

- Ingo Feldhausen: *Sentential Form and Prosodic Structure of Catalan*. Amsterdam / Philadelphia: Benjamins, 2010 (Linguistik Aktuell; 168). XIII, 285 pàgs. ISBN 978-90-272-5551-8.

L'estudi de l'entonació del català s'ha desenvolupat sobretot a partir dels últims trenta anys. Per això, no és d'estranyar que aspectes més concrets com la interfície sintaxi-prosòdia siguin encara un camp incipient. Comptem bàsicament amb els estudis de Domínguez (2002) sobre les estratègies sintàctiques i prosòdiques del marcatge de focus en català, Prieto (2005) i D'Imperio et al. (2005) sobre l'agrupació prosòdica en català i altres llengües romàniques, i el de Prieto i Rigau (2007), el qual estudia les característiques sintàctiques i prosòdiques de les interrogatives polars en diferents dialectes catalans. Així doncs, l'obra ressenyada omple un buit important

en la lingüística catalana ja que se situa de ple en el camp de la interfície entre sintaxi i prosòdia. Per aquest motiu, l'obra s'adreça a investigadors en l'àmbit de la sintaxi i/o de la fonologia, però també pot ser útil a estudiants avançats que vulguin especialitzar-se en aquests camps. Al mateix temps, donat el caràcter detallat i minuciós de les explicacions sobre la metodologia utilitzada en els quatre experiments, l'estudi suposa una contribució important en el camp de la metodologia de la investigació en lingüística. A continuació, es presentarà breument el contingut de cada capítol.

En el primer capítol introductorí, l'autor delimita l'objecte d'estudi, és a dir, l'agrupació prosòdica dels subjectes preverbals de les oracions subordinades substantives d'objecte directe i de les dislocacions a l'esquerra i a la dreta en català. El tema és innovador perquè se centra en l'agrupació prosòdica d'estructures complexes, aspecte que no havia estat gaire estudiat prèviament. Aquest tema s'estudia, com diu l'autor, des de dues perspectives: la influència de les oracions subordinades substantives d'objecte en l'agrupació dels subjectes i verbs matrius, i l'agrupació de les oracions subordinades. A continuació, es presenten els experiments que s'aniran detallant al llarg de l'obra i se n'introdueixen els resultats. Tot seguit, el capítol introductorí es divideix en dos subapartats: una primera part sobre fonaments i assumpcions bàsiques, i una segona part a mode de resum sobre els resultats i l'anàlisi teòrica. En el primer subapartat, després de presentar la llengua que s'estudia (el català) i la seva variació dialectal, l'autor fa una descripció de les construccions anomenades dislocacions a la dreta i a l'esquerra, i introdueix aspectes rellevants sobre l'estructura informativa així com una sèrie d'arguments que donen suport a la tesi que els subjectes preverbals no són necessàriament dislocats. En el segon subapartat, l'autor presenta els resultats del seu treball i esbossa l'anàlisi teòrica que desenvoluparà a cada capítol.

En el segon capítol, l'autor parla de les bases teòriques a partir de les quals ha desenvolupat el seu treball. Així, presenta el model mètric i auto-segmental i els principis dels sistemes de transcripció de l'entonació ToBI (*Tones and Break Indices* en anglès). En aquesta mateixa secció, trobem una explicació sobre la jerarquia prosòdica, així com una descripció dels nivells prosòdics que són rellevants per a l'estudi. A continuació, es descriu l'aplicació concreta del sistema ToBI al català. Tot seguit, s'expliquen els cinc indicis dels límits entonatius que es presumeixen per a l'agrupació prosòdica en català: el to de continuació, el to sostingut, els tons de frontera complexos, l'allargament final i la pausa. El to de continuació, el to sostingut i l'allargament final es prenen com a indicis de la frontera de la frase

intermèdia, i la pausa i els tons de frontera complexos, com a indicis de la frontera de la frase entonativa. L'autor clou el capítol fent un resum del que s'ha discutit. En general, l'autor recull l'herència de les diferents propostes del sistema Cat_ToBI (Aguilar et al., 2009; Prieto et al., 2009; Prieto, en premsa). Només se'n distancia a l'hora de considerar que els tons de frontera del nivell de la frase entonativa són una combinació dels tons que s'associen al final de les frases entonatives.

El tercer capítol tracta dels objectes directes i de la seva influència en l'agrupació prosòdica del subjecte i el verb en català. L'autor parteix dels resultats de Prieto (2005) i D'Imperio et al. (2005), els quals demostren que el català és una llengua sensible al pes dels constituents. Amb la intenció d'avaluar el paper que té l'estructura de l'objecte directe en l'agrupació prosòdica, es varen dur a terme dos experiments: en el primer es varen usar estructures SVO simples i, en el segon, estructures SVO complexes, és a dir, estructures on l'objecte directe era una oració subordinada substantiva. Els resultats s'adiuen amb els de Prieto (2005) i D'Imperio et al. (2005), ja que en línies generals demostren que el subjecte s'agrupa amb el verb quan l'objecte és llarg. Els resultats s'interpreten en el marc de la teoria de l'optimitat (TO) i els del segon experiment, a partir del model estocàstic de la TO, el qual presumeix que les restriccions se situen en una ordenació contínua que és probabilística amb l'objectiu de poder donar compte de la variació aleatòria. La diferència principal és que mentre en la TO una gramàtica és un conjunt de restriccions ordenades estrictament, en el model estocàstic, les restriccions s'ordenen al llarg d'una escala contínua, en la qual dues restriccions poden ser més properes que altres dues en la jerarquia o, fins i tot, solapar-s'hi. A l'anàlisi dels resultats del primer experiment, Feldhausen recull les restriccions usades a Prieto (2005), Min-N-Phrases, Max-Bin-End, Align-XP,R i Wrap-XP, amb la diferència que les dues primeres s'ordenen en ordre invers. L'autor també afegeix la restricció Align-CP,L després de Max-Bin-End. Els resultats de l'experiment amb les estructures SVO complexes posen de manifest que hi ha variació en relació a l'agrupació prosòdica d'aquestes estructures. Aquesta variació es modela amb el model estocàstic de la TO i les restriccions Align-CP,L, Min-N-Phrases i Align-XP,R se superposen en l'escala contínua.

El capítol quart se centra en els aspectes sintàctics de la dislocació a l'esquerra i a la dreta. L'autor introdueix tres aproximacions diferents al tema: la Hipòtesi mirall (Vallduví, 1993), la Hipòtesi del tòpic dividit (Villalba, 1996, 1999, 2000; Cecchetto, 1999; López, 2003, 2009) i una versió de la Hipòtesi mirall que presumeix moviment del residu en el cas de

les dislocacions a la dreta (Samek-Lodovici, 2006; Kayne, 1994 i Zubizarreta, 1998). Feldhausen presenta tres tests per donar suport a la seva anàlisi de la dislocació a la dreta com a interna a l'oració: el llicenciament de mots negatius, el lligam i l'efecte de referència disjunta. Segons aquestes tres proves, l'autor conclou que la millor anàlisi de la dislocació a la dreta en català és la que considera que la dislocació a la dreta és una estructura interna a l'oració.

En el capítol cinquè, l'autor aborda l'agrupació prosòdica de les dislocacions a l'esquerra i a la dreta en català. Feldhausen demostra que les dislocacions a l'esquerra subordinades no van generalment precedides d'un to de frontera, mentre que sí que van obligatòriament seguides d'una frontera prosòdica. Les dades que són rellevants per a l'estudi són les estructures de les dislocacions a l'esquerra presentades a Villalba (2000) i a López (2003, 2009): dislocacions a l'esquerra no locals (p.e.: *Les taules el Joel va dir que les va portar al pis*) i dislocacions a l'esquerra subordinades (p.e.: *La Maria va dir que les taules, les va portar al pis*). El punt de partida és el treball de Frascarelli (2000) i, en concret, la formulació del Domini prosòdic tòpic. L'anàlisi segons la TO amb el model estocàstic està basada en la versió, tot i que modificada, de Prieto (2005). A més, l'autor afegeix dues restriccions, Align-Top,R (que dona compte de la frontera dreta) i Align,VP,R (que garanteix la separació de les dislocacions a la dreta del material precedent). Ambdues restriccions posen de manifest que el català es diferencia de la previsió del Domini prosòdic tòpic feta per Frascarelli (2000) per a l'italià.

Al penúltim capítol es parla de la diferència prosòdica que existeix entre les dislocacions a l'esquerra i els subjectes preverbals. Les hipòtesis de l'experiment són: 1) els subjectes preverbals no ramificats que formen part del domini del focus mostren una tendència clara a agrupar-se amb el material posterior i, per contra, els subjectes que no fan part del domini del focus presenten un to de frontera que els separa del material següent i 2) la qualitat de ser informació donada d'un constituent (*givenness* en anglès) s'anteposa a la ramificació i a la llargada dels constituents. Amb l'objectiu de provar aquestes hipòtesis, es va dur a terme un experiment de les característiques dels altres experiments exposats al llarg de l'obra. Les dues hipòtesis es compleixen. Així, els subjectes nous i no ramificats, és a dir, que fan part del domini del focus, s'agrupen més sovint amb el material que ve a continuació. Conseqüentment, els elements donats i no ramificats (subjectes o objectes) tendeixen a anar seguits d'una frontera prosòdica més sovint que els subjectes nous i no ramificats. Confirmant la hipòtesi 2, la ramificació i la llargada dels constituent no són importants quan el subjecte

és dislocat: va generalment seguit d'una frontera prosòdica. L'aproximació teòrica usada en els capítols 3 i 5 permet a l'autor de donar compte dels resultats obtinguts en aquest experiment.

En el capítol de les conclusions, Feldhausen recull el tema de la investigació, l'agrupació prosòdica de diferents estructures sintàctiques i els fonaments teòrics de la frase prosòdica (frase intermèdia i frase entonativa). A continuació, presenta un resum de la contribució principal de la seva investigació a partir de les tres grans àrees amb què es relaciona el treball: la prosòdia, la sintaxi i la interfície prosòdia-sintaxi. A més, l'autor apunta futures línies d'investigació, cosa útil si pensem que un dels lectors potencials d'aquesta obra és l'estudiant de màster en lingüística amb tota una carrera acadèmica per davant. Aquestes futures línies són: el paper de les oracions subordinades substantives en funció de subjecte en l'agrupació prosòdica, els nivells prosòdics i els seus corresponents tons de frontera, la investigació amb més profunditat de les restriccions que es basen en la noció de fase (atès que la investigació duta a terme recentment posa de manifest la rellevància de les fases sintàctiques per a la fonologia prosòdica) i les conseqüències de l'efecte de referència disjunta per a l'italià.

En definitiva, el volum *Sentential Form and Prosodic Structure of Catalan* és una obra fonamental per augmentar el nostre coneixement sobre el funcionament de les interfícies i sobre la interacció que existeix entre els diferents components de la gramàtica. La combinació entre el treball experimental i el teòric és equilibrada, cosa que repercuteix favorablement en la robustesa i la validesa dels resultats. Aquest treball no es limita només a omplir, com deia al començament, un buit existent en la lingüística catalana sinó que també senyala i esbossa camins que ens portaran de ben segur a noves i interessants respostes. ■

■ Bibliografia

- Aguilar, L. / de-la-Mota, C. / Prieto, P. (eds. 2009): *Cat_ToBI Training Materials*, <http://prosodia.upf.edu/cat_tobi/> [22 gener 2013].
- Cechetto, C. (1999): "A comparative analysis of left and right dislocation in Romance", *Studia Linguistica* 53, 40–67.
- D'Imperio, M. / Elordieta, G. / Frota, S. / Prieto, P. / Vigário, M. (2005): "Intonational phrasing in Romance: The role of syntactic and prosodic structure", a: Frota, S. / Vigário, M. / Freitas, M. J. (eds.): *Prosodies: With Special Reference to Iberian Languages*, Berlin: Mouton de Gruyter, 59–97.

- Domínguez, L. (2002): “Analyzing Unambiguous Narrow Focus in Catalan”, a: Ionin, T. / Ko, H. / Nevins, A. (eds.): *The Proceedings of the Second Humit Conference*, Cambridge MA: MIT (Massachusetts Institute of Technology Working Papers in Linguistics; 43), 17–34.
- Frascarelli, M. (2000): *The Syntax-Phonology Interface in Focus and Topic Constructions in Italian*, Dordrecht: Kluwer.
- Kayne, R. (1994): *The Antisymmetry of Syntax*, Cambridge MA: The MIT Press.
- López, L. (2003): “Steps for a well-adjusted dislocation”, *Studia Linguistica* 57:3, 193–231.
- (2009): *A Derivational Syntax for Information Structure*, Oxford: OUP.
- Prieto, P. (2005): “Syntactic and eurhythmic constraints on phrasing decisions in Catalan”, *Studia Linguistica* 59:2–3, 194–222.
- en premsa: “The intonational phonology of Catalan”, a: Jun, S.-A. (ed.): *Prosodic Typology II*, Oxford: OUP.
- / Aguilar, L. / Mascaró, I. / Torres-Tamarit, F. / Vanrell, M. M. (2009): “L’etiquetatge prosòdic Cat_ToBI”, *Estudios de Fonética Experimental* XVIII, 287–309.
- / Rigau, G. (2007): “The syntax-prosody interface: Catalan interrogative sentences headed by *què*”, *Journal of Portuguese Linguistics* 6:2, 29–59.
- Samek-Lodovici, V. (2006): “When right dislocation meets the left-periphery. A unified analysis of Italian non-final focus”, *Lingua* 116, 687–755.
- Vallduví, E. (1993): *The Informational Component*, Philadelphia: University of Pennsylvania (tesi doctoral), <http://repository.upenn.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1189&context=ircs_report> [22 maig 2013].
- Villalba, X. (1996): “Sobre la dislocació a la dreta”, *Llengua & Literatura* 7, 209–234.
- (1999): “Symmetry and antisymmetry in Syntax”, *Syntaxis* 2, 1–25.
- (2000): *The Syntax of Sentence Periphery*, Barcelona: Universitat Autònoma de Barcelona (tesi doctoral), <<http://www.tesisenred.net/handle/10803/4838>> [22 maig 2013].
- Zubizarreta, M. L. (1998): *Prosody, Focus, and Word Order*, Cambridge MA: The MIT Press.

■ Maria del Mar Vanrell, Freie Universität Berlin, Institut für Romanische Philologie, Habelschwerdter Allee 45, D-14195 Berlin, <mariadelmar.vanrell@fu-berlin.de>.